

Владимир Конечни
НЕ ЗНАМ
Песме 2013–2015.

Уредник
Зоран Колунџија

© Владимир Конечни 2015.
© Издавачка кућа *Прометеј*, Нови Сад, 2015.

Владимир Конечни

Не знам

Песме 2013–2015.

ПРОМЕТЕЈ
Нови Сад

НАПОМЕНА

Свих петнаест песама у овој збирци написано је на српском у периоду од 2013. до 2015. године и први пут објављено током тих година у часописима *Бдење*, *Злајина їреда*, *Кораци* и *Поља* у Србији.

Уместо да се чак и несвесно руководе песниковим уводним објашњењима, мислим да је боље да се читаоци само-стално упусте у песме.

Владимир Конечни

28. августа 2015.

I HE 3HAM

Не знам

Осећам да свако људско дело,
свака одлука човека и жене,
сваки потез њихов на табли,
маглом обвијеној, са милијардом
поља, у игри с правилима махом
нејасним, има цену и последице.
А решење ће стићи из срца.

Мислим да свако људско дело,
свака одлука човека и жене,
сваки потез њихов на табли,
маглом обвијеној, са милијардом
поља, у игри с правилима махом
нејасним, има цену и последице.
А решење ће стићи из мозга.

Тврдим да свако људско дело,
свака одлука човека и жене,
сваки потез њихов на табли,
маглом обвијеној, са милијардом
поља, у игри с правилима махом
нејасним, има цену и последице.
А решење ће стићи из уверења.

Осећања, интуиција, инстинкт,
срљање, импулс пражавних предака.
Размотрити, извагати, савет
потражити, ноћ преспавати па онда.
Стару књигу, стару догму, старце,
обичаје и захтеве њине призвати.
Но у трену је одлуке човек сам.

У миту била једном гладна животиња
(као да човека и жену не изгладњују
и не сматрају их теглећом марвом)
која је пресвиснула од немоћи да
изабере једну од две једнаке хрпе
– једнако удаљене и сочне хране.
Но тој се причи мој исказ не обраћа.

Зато што је људски живот, колико год
да траје, а ви то у самоти знате, знате
добро, сурово добро, знате да је он
нешто преозбиљно и да не допушта
да се његовом суштином барата олако,
путем смицалица, библијских шала,
зен парадокса и лажних ребуса.

Бог је добар. Да човека мучи – мучи.
И с разлогом. Али ретко тако да му
поставља магареће задатке у којима
су две ствари или идеје апсолутно
једнако важне и апсолутно једнако
удаљене у смислу жртве, напора,
молитве, труда: изнад свега, жртве.

Свемир ја поставио Бог тако да је
вероватноћа да су две комплексне
околности једнаке – апсолутно једнаке
– необично мала; а у људском животу,
јер има човек и срце и мозак и убеђења,
joш мања. Свест и спознаја света и
своје свести о свету и себи значе ово:

Вероватноћа апсолутне једнакости две околности у човеку достиже нулу. (Ништа није апсолутна нула, мада је много штошта скоро то.) Јер нека два случаја морају бити једнака не само у својој објективној, Богом-датој, бити, него и у човековој личној спознаји.

Осећам и мислим, али не тврдим: иако је математички и рачунарски могуће, бесмислено је за Бога да се упушта у тачно шта и како јединственост сваког божјег човека и жене обликује њихову спознају *ичеја* у свемиру. И тако, две идентичне околности нису дело Бога.

Значи, животињска дилема није људска. (А можда није ни магарећа, али то ћемо, не баш учтиво, оставити по страни. Није учтиво, зато што ако није ни људска ни животињска, онда је монашка. А зло је дирати монахе. Наш је добри Павле то био, не замери, оче и брате.)

Који је онда тај дубоки проблем за који осећам, мислим и тврдим да дотиче срж бивања, моралног и неморалног, сваког људског бића, с тим што су морал и обичај питања суштог опстанка међу ближњима, а не испуњавање потреба? Наизглед баналан, избор је суров: учинити или не учинити?

Дозволите да почнем од нечег једноставног. Наизглед таквог, јер ум, срце и вера људска гледају, а понекад и виде, далеко и дубоко. Дакле: дати напојницу за рад или услугу поврх основне цене или не? Можда за „рају“ бакшиш, реч угњетача мрског, одаје јасније, самим својим звуком, зашто је избор тежак.

Избор за кога, питаћете: за оног што ће дати или неће, или за оног што ће захвално примити или примити уз псовку (у страну) или... одбити – да прими, а то већ ствара ново стање у коме је боље одмаћи се од аге бакшишкара. Али ће се у Полинезији учтиво насмешити и одбити. Знају да их је Кук огледалцима узео под своје.

Кад прими напојницу, „pour boire“, тај мора да пије, а не да нахрани сирочад код куће. Ето, допремио је кочијаш, сад с паром у шапи, крај Сене, или крај Неве, у бурдељ господина. А он сам ће с том паром не трудној жени већ у рупу у зиду: да попије отровчић или два, и да две паре младој курвици, а само пару маторој, курвичиној мајци.

Кад млада жена, собарица, келнерица, одлучи да прими мушкарчев бакшиш, и још превелик, у одлуци наивности нема. Она и „галантни“ су то одувек знали, као и старије супарнице које је мрзе, јер им бакшиша више нема, сем... ако подведу неку девојчицу или пак дечака. То би да забрани нови, махом лажни, морал. Али јок.

Међутим: дао си напојницу, искрено је примљена, храниће дечицу, ни у подсвести (надаш се) ниси тражио услугу више, да ли је све у реду? Није. Зато што си додатним плаћањем, зависног само од твог, агиног, ћефа, ипак понизио испружену руку, буквално то било или не. Поставио си се као газда – човек имућнији, успешнији, бољи.

А ти ћеш сад: „И сам сам мислио нешто слично, јер ономад рекох Милеви да баш ништа поврх цене никада не даје.“ Ал’ си још додао, лажове, „ако неће да нам се врати.“ И не потом, на небу, него ту, с интересом. Лажни Хаџи-Већ-ко-да-си! Туђу патњу ти не видиш, јер доброта ти је страна, Светог Петра не бојиш се, а себичност ти је мана.

И не потом, на небу... А шта ако је на небу? Да, *само* на небу? Може ли човек дати без награде земаљске – икакве? Ако се искрено потруди, он може дати тако да нико сем Бога не зна, па ни онај који прима. Да ли се бар за такав поклон, што извире из дубине душе и чак је даваочева жртва, може коначно рећи да је несебичан?

Недокучивост Бога ме неће спречити да кажем да је Његов одговор вероватно позитиван. (Шта могу, брзоплет сам и лакоуман.) О религијама, свим, да не причам, о монашким критеријумима читај Доситеја, а о бројању новца будистичких монаха отиди на Тибет, да се увериш. То, дакле, значи да истинског алтруизма може да буде.

Не може, односно не може се доказати. Јер шта је довољно добро за Бога, религије и монахе, није за психологе и логичаре. И кад дам све, све што имам, да би неком било боље, а он, он то не зна и нико не зна, ни моја љубљена, ни моја деца, ни суседи, ни порезници – но ако ја себе тапшем по леђима, то алтруизам није.

На које су све начине руке људске испружене и како је тешко разазнати у тим прстима и том просјачком оку које те некад циља право као стрела, а некад је скрушено или лажно смерно спуштено – разазнати шта је невина варка, шта зла превара, шта глад, смождени понос и бол богаља. Без ногу на дасци с четири кутлагера.

Да ли је малецка варка или гнусна превара кад родитељи напуштају на финске туристе малог осмогодишњег фрулаша да сатима седи на ивици плочника на улици Вене у Талину и као кобајаги свира за себе? Не седи дечко пред својом кућом него стратешки између Светог Николе руског и Доминиканског манастира.

И шта су у тој причи о алтруизму гојазне Финкиње што туткају паре у џеп на дечјем прслуку (шешира нема, родитељи хају за полицију) и онда се цичући, знојаве, сите и добронамерне, сликају с малим музичарем који две ноте не зна, а сав је јадни малиша обознањен љигавим странцима који му косу

милују, као да је лижу сивим језицима. И родитељи су ту, у једној од цркви, и моле се за добро детета свог и наравно за своје, јер ето, родили су га и имају права. А биће он и флаутиста, умиљат и леп, згрнуће паре и ако треба и гузу ће продати да пензију татину мало увећа, да одмогне и отклони

немаштину и страх. Јадно је то но малиша је здрав и чио и с оба је плава ока. А тамо код Таџ Махала, у Агри, у Индији, ромској постојбини, писао сам у *Просјаци су бийни* да кад је савршени правоугаоник белине у води, кад су тело, мозак и очи напети, дах задржан, окидач спреман за квантни скок –

тада ће просјакињина нечујна рука такнути, тако благо, лакат фотографа и показати му свеже ископано око бебице у наручју свом. Крикнути. Устукнути. Опсовати. Али кога? Судбину? Живот? Тебе, Боже? Смилуј ми се што сам прек, али њој дати дете, њој си дао, убици: не дам, опрости ми, не дам, опрости...

Да ли дати у Паризу кад се нешто једва људско, без једне руке, без једне ноге, са штакама и главом увијеном у чалму, прљаву, гадну, смрдљиву, али ту унутра је човек, и очи јадника ратника из рова верденског моле. Моли те он, један од гладних *gueules cassées, blessés de la face*

et de la tête. И шта сад? Јест да се јадник није вољно пријавио да ратује и убија, јест да је регрутован у забиту Оверње, јест да си ти ратни профитер тиме што си жив, али ко ће га знати, можда лаже? Заборавља да је пред рат хушкао млакоње и викао патриотски на свим митинзима

због никад виђених Алзаса и Лорене. Тај није невин, не заслужује милостињу ни поверење ни алтруизам. И тако се у чину давања и чину просјачења нужно преплићу камуфлажа, лаж и самообмана, али ипак и доброта, чак и кад није сасвим несебична: тако се види добро, лажно и погано у човеку.

Али и у жени. Зато што је женско – некаква типична митска жена – сентименталнија и осећајнија од обичног мушког. Лаж, кажемо ја, измишљена од оба пола заједнички да оправдају своје разноврсне недостатке. А по питању о коме расправљамо, жена је само наизглед болећива према просјаку,

према богаљу, према малоумном, зато што је добра по некој божанској или марсовској, ванземаљској дефиницији: ма не, човече и Боже (ако си мушко), заслепљени сте, залуђени митом. Једина права страст жене је да заштити, спасе и сачува оне себи генетски и јебачки најближе, а болећивост

према болеснима, богаљима и просјацима, благопочившима, покајницима, жртвама ове и оне одиозе, поремећенима, овим и оним инфицираним (Лејди Дај у клиници СИДА) – то је све женина архаична жеља, још из пећине, да се јефтино домогне Божје помоћи и Божјег дара. Добро, па шта је

лоше у томе? Сујеверје, ето шта је. Помисао да ће грош у просјаковој здели отерати шарлах од детета. Не верује она збиља то, али јој ипак управо губитак, чак не давање, него губитак, чини да ће даље плочником ходати усправније. Видеће је, запамтиће је, као дародаваатељку. А тог јутра најружније

и најмлађе од мужевљеве деце из претходног брака је тукла по прстима, маћехински, како то мали скот оне друге заслужује кад се лаћа забрањене јабуке. Али то ће воће просјаку дати и сва заблистати од сопствене доброте и великодушја. Слепило оних који сами себе тапшу по леђима кад дају динар

није својствено само женама, али су оне најзадовољније собом. Жено. Жено. Жено. Нисам први који то узвикује три пута. Као мушкарац пишем, али човек који се попут Лазе, не оног бујнокосог, венецијанског, него скромног српског доктора и писца Лазаревића, нада честитости Маре и себе.

То је боље. Анализа, метафизика, логика:
зар то није фриволно? Разочаран цинизмом
сопствене песме, желим да сазнам шта је
заправо *Не знам*? Осећање, мисао, уверење
о сржи и недокучивости људске бити? Не
знам, но хоћу да се вратим Лазином *Вейру* и
речима „Како су велике биле наше матере!“

У Београду, јануара 2013.

ПОЉА бр. 481, мај/јун 2013, стр. 35–41.

Јов – треће питање Богу у вихору

Ех кад би за срећу у животу
било довољно бојати се Бога
и не чинити зло. И имати жену,
мајку деце своје, душе чисте у
побожности и добротинству.
И родити децу, седам синова и
три кћери, која туђе не завиде,
а од свога вољно дају и сиротану
и оном кљакавом и умоболном
сумасишавшем.

Није све то за срећу довољно било
Јову. Јер Сотона, у та правремена
још вајни анђео, додуше знан као
Оптуживач, усуди се да наружи
Бога да је Јова подмитио, да је купио
Јовљево богољубље, дарујући му
десеторо деце, три хиљаде камила,
седам хиљада оваца, хиљаду волова,
пет стотина магарица и небројене
слушкиње и слуге.

Баш ту лежи прво питање верника
старозаветног: како се Јов поседа тог
огромног докопао? Да ли га је Бог
наградио путем случајног избора међ
житељима Истока, као на лутрији?
Ил намерно одабрао међ малобројним,
по богобојажљивости знаним? Да ли
је могуће да је добри Бог издао Јову
признаницу на имања која је овај
без божје помоћи стекао? (Може ли
се ишта, икад, без божје помоћи?)

И како стекао? Ако наследством,
шта би у претходном колену? Ако
знојем и поштеним трудом, чудна
су ипак та велика крда животиња,
оних грбавих и оних других најбељим
руном покривеним. Ту би се верници
замислили: да ли, Боже наш, да ли
побожни Јовљев лик крије превару
и крађу? Да ли је Бог тек овлаш
проверио искреност, честитост и
пoboжност кандидата и олако
запечатии постојеће стање?

Но има верник и друго, теже, питање:
дозволио је Бог Сотони да уништи
сва Јовљева блага и свих десеторо
потомака, и да му сву кожу замени
гнојним приштевима, што се црепом
морају сећи и стругати, а у грло стави
запах жени му огаван – не би ли
тако Он и Сотона ставили на пробу
веру Јовљеву, да ли слави Бога и кад
све изгуби? Живот је Јову у опаку
муку, беду и рану Сотона претворио
– и то с дозволом Бога правичнога.
Зашто је Бог – еј Бог! – допустио
пропаст умилнога раба свог не би ли
се са Сотоном такмичио и кладио,
заједнички изводећи паклене опите?
Зар зато да би доказао да је Он
непредвидљив и људима неразумљив?
Или да покаже да Он може све што
Сотона може, али рогати и репати,
с копитама црним, не може ништа
што Бог може?